

VODNIK PO KAMPANJI

Zdravo delovno okolje

2010-2011

ZDRAVO DELOVNO OKOLJE

DOBRO ZA VAS. DOBRO ZA POSEL.

**EVROPSKA KAMPANJA ZA
VARNOST PRI VZDRŽEVALNIH DELIH**

Evropska agencija
za varnost in zdravje
pri delu

Zdravo delovno okolje

Vodnik po kampanji. Evropska kampanja za varnost pri vzdrževalnih delih 2010–2011

Fotografije:

FOTOLIA ©

Fotografski natečaj EU-OSHA 2009

ISBN 978-92-9191-296-4

doi:10.2802/21191

© *Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu, 2010*

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Printed in Luxembourg

TISKANO NA BELEM PAPIRJU, KI NE VSEBUJE KLORA

 UVOD: KAJ JE VZDRŽEVANJE IN ZAKAJ JE POMEMBNO?	2
• Posledica slabo organiziranega vzdrževanja: katastrofa na naftni ploščadi Piper Alpha • Kako lahko vzdrževanje vpliva na varnost in zdravje delavcev? • Z vzdrževanjem povezane nevarnosti in tveganja • Čigava skrb je vzdrževanje?	
 ZAKAJ JE TREBA IZVAJATI VZDRŽEVALNA DELA?	7
 PRAVILNO IZVAJANJE VZDRŽEVALNIH DEL	9
• Splošna načela • Javna naročila opreme • Zunanji izvajalci vzdrževanja in sklepanje pogodb s podizvajalci • PET OSNOVNIH PRAVIL za varno vzdrževanje	
 O KAMPANJI	14
• Cilji kampanje • Pomembni datumi	
 KAKO LAHKO SODELUJETE?	16
• Kako deluje kampanja? • Kdo lahko sodeluje? • Kako nam lahko pomagata – načini sodelovanja • Kako vam lahko pomagamo – priznanje in partnerji kampanje	
 VIRI KAMPANJE	20

KAJ JE VZDRŽEVANJE IN ZAKAJ JE POMEMBNO?

UVOD: KAJ JE VZDRŽEVANJE IN ZAKAJ JE POMEMBNO?

Posledica slabo organiziranega vzdrževanja: katastrofa na naftni ploščadi Piper Alpha

Julija 1988 so poročevalske agencije po vsem svetu objavile podobe uničenja, ko se je naftna ploščad spremenila v ognjeno kroglo. Na ploščadi Piper Alpha v Severnem morju je zagorel vnetljiv plin in jo v nekaj sekundah spremenil v ognjeni pekel. V eni od najhujših tovrstnih nezdod pri delu v zgodovini je umrlo 167 delavcev.

Kaj je povzročilo ta grozljivi dogodek? Zaradi nepravilnega delovanja črpalke, so delavci poskušali na hitro vstaviti kondenzacijsko črpalco, ki je bila odstranjena zaradi vzdrževanja, pri čemer je pričel uhajati kondenzat. Ta se je razširil do vira vžiga in povzročil eksplozijo, ki je na koncu pripeljala do katastrofe. Razlog za nezdodo naj bi bile pomanjkljivosti v zvezi z dovoljenjem za delo in povezanimi izolacijskimi sistemi. Oboje je ključno za zagotovitev varnega izvajanja vzdrževalnih del.

Nezgoda na naftni ploščadi Piper Alpha je izreden primer, vendar kaže, kako lahko neustrezna organizacija procesa vzdrževanja pripelje do katastrofe. V vseh gospodarskih dejavnostih po vsej Evropi je mogoče najti podobne primere. Gre za nezdode pri delu in težave z zdravjem, ki jih ni mogoče pripisati višjim silam, ampak dejstvu, da se pri načrtovanju vzdrževalnih del niso upoštevali vsi vidiki varnosti in zdravja pri delu, ali da se vzdrževanje pred nezdodo ni izvajalo več mesecev ali celo let. Zaporedja dogodkov ni vedno lahko ugotoviti, vendar se nezdode in zdravstvene težave na delovnem mestu zelo pogosto pojavijo zaradi pomanjkljive ocene tveganja ali opustitve vzdrževalnih del.

0?

🔗 Kako lahko vzdrževanje vpliva na varnost in zdravje delavcev?

Vzdrževanje obratov, opreme, strojev in delovnih mest je bistveno za odpravljanje nevarnosti ter ustvarjanje varnega delovnega okolja. Vzdrževanje je treba izvajati varno, pri čemer je treba delavce, zadolžene za izvajanje vzdrževalnih del in druge osebe, ki so prisotne na delovnem mestu, ustrezno zaščititi.

LOČIMO DVA PRISTOPA K VZDRŽEVANJU:

- **ukrepanje v primeru okvar (korektivno vzdrževanje) in**
- **(v optimalnih okoliščinah) preprečevanje okvar, običajno v skladu z načrtovanimi in časovno opredeljenimi ukrepi (preventivno vzdrževanje).**

Študije kažejo, da se večina nezgod pri delu zgodi med korektivnim vzdrževanjem, ko se je napaka že pojavila.¹

Vzdrževanje lahko vključuje pregledovanje ali preizkušanje delovnih poslopij in drugih objektov, delovne opreme ali prevoznih sredstev ter njihovo servisiranje, prilagajanje, popravila ali zamenjave.

Na vzdrževanje zlahka pozabimo. Neredno vzdrževanje pa ima lahko katastrofalne posledice, ki

so razlog za smrt ali resne poškodbe. Celo majhni deli opreme, ki niso vzdrževani, lahko povzročijo hude težave. Te ne prizadenejo le neposredno udeleženih delavcev, ampak tudi druge zaposlene in celo osebe v okolici.

NEUSTREZNO VZDRŽEVANJE – SKORAJŠNJA NESREČA V DEJAVNOSTI ŽELEZNIŠKEGA PROMETA

Dne 24. novembra 2002 se je prvi vlak Great Western, ki je iz Swanseaja peljal proti postaji Paddington v Londonu s hitrostjo približno 190 km/h, iztiril kmalu zatem, ko je peljal mimo več kretnic v bližini postaje Southall. Vlak se ni prevrnil, ampak se je premikal še dve milj, se srečal z nasproti vozečim hitrim vlakom, peljal skozi postajo Hanwell in prek viadukta, preden se je ustavil. Na srečo med 450 potniki na vlaku nihče ni bil poškodovan, vendar bi se lahko nesreča končala veliko bolj tragično.

Vzrok za iztiranje je bilo slabo vzdrževanje območja okoli kretnic in zlomljen del povezovalne plošče med tračnicami, imenovane tudi tirna vezica, ki je odstopil.

¹ Vzdrževanje ter varnost in zdravje pri delu – statistična slika, EU-OSHA (2010).

Z vzdrževanjem povezane nevarnosti in tveganja

Ustrezno vzdrževanje je torej bistveno za obvladovanje nevarnosti in tveganj v delovnem okolju. Vendar je tudi samo vzdrževanje zelo tvegana dejavnost. Ocenjuje se, da je z vzdrževanjem povezanih 10–15 % nezd pri delu s smrtnim izidom in 15–20 % vseh nezd pri delu. V nekaterih dejavnostih je z vzdrževanjem povezana več kot polovica vseh nezd pri delu.²

NEUSTREZNO VZDRŽEVANJE – OBRAT ZA PROIZVODNJO ŽVEPLOVEGA DIKLORIDA

Leta 2005 so morali trije delavci v bolnišnico zaradi opeklin, ki so jih dobili v eksploziji v obratu za proizvodnjo žveplovega diklorida v Catenoyu v francoski pokrajini Oise.

Nezgoda se je zgodila med izvajanjem vzdrževalnih del na kotlu. V poročilu je bilo pozneje navedeno, da za proizvodno in varovalno opremo ni bil uveden noben postopek vzdrževanja. Poleg tega pred pričetkom vzdrževanja ni bila izvedena popolna predhodna ocena tveganja, zato organizacija ni mogla predvideti razmer, ki so pripeljale do nezd pri delu.

Vzdrževalci so bolj kot drugi delavci izpostavljeni številnim različnim nevarnostim, in sicer kemičnim, fizikalnim, biološkim in psihosocialnim. Ti dejavniki lahko povzročijo akutne ali kronične zdravstvene težave, vključno s poklicnimi boleznimi, resnimi poškodbami ali smrtjo.

NEVARNOSTI, KI OGROŽAJO VZDRŽEVALCE

Fizikalni dejavniki tveganja

- zdrs, spotiki, padci z višine, z opremo povezane nezd
- hrup
- vibracije
- ekstremne temperature
- sevanje
- težka bremena
- gibi v prisilni drži in delo v nerodnem položaju (ročno premeščanje težkih bremen, sklanjanje, poklekanje, seganje, porivanje in vlečenje, delo v zaprtih prostorih)

Kemični dejavniki tveganja

- izpostavljenost vlaknom (npr. azbestu ali steklenim vlaknom)
- požar, eksplozija
- stik z nevarnimi snovmi

Biološki dejavniki tveganja

- bakterije
- plesen in glivice

Psihosocialni dejavniki tveganja

- časovni pritisk in slaba organizacija dela, neustrezen delovni čas

² Vzdrževanje ter varnost in zdravje pri delu – statistična slika, EU-OSHA (2010).

OCENJUJE SE, DA JE Z VZDRŽEVANJEM POVEZANIH 10–15 % NEZGOD PRI DELU S SMRTNIM IZIDOM IN 15–20 % VSEH NEZGOD PRI DELU

Vzdrževalci so izpostavljenim fizikalnim dejavnikom tveganja, kamor sodijo tudi izpostavljenost hrupu, vibracijam (na primer med vzdrževanjem cest, predorov in mostov), ultravijoličnemu sevanju in neugodnim vremenskim razmeram.

Vzdrževalna dela lahko potekajo v prostorih, kjer so prisotne nevarne kemikalije. Izpostavljenost kemičnim nevarnostim je še posebno pereča pri delu v zaprtih prostorih, saj lahko poveča tveganje za zadušitev. Prav tako lahko pride do izpostavljenosti azbestu (na primer pri vzdrževanju starih poslopij ali industrijskih obratov) in prahu, vključno z rakotvornim lesnim prahom.

Biološki dejavniki tveganja vključujejo izpostavljenost bakterijam, kot je *Legionella pneumophila*, ter virusom hepatitisa A in B.

Na koncu velja omeniti tudi psihosocialne dejavnike tveganja, kot je stres, katerega povzročitelj je lahko slaba organizacija dela ali dolg in neustrezen delovni čas.

Med izvajanjem vzdrževalnih del obstaja veliko tveganje za nezgode pri delu. Številne izmed njih so povezane z vzdrževanjem delovne opreme in strojev. Tipične nezgode, ki se lahko pripetijo med vzdrževanjem, vključujejo padce z višine, stisnjenje zaradi premikanja strojev in udarce padajočih predmetov.

Med zdravstvenimi težavami, ki jih lahko povzročijo vzdrževalna dela, so pogosta kostno-mišična obolenja. Delo namreč velikokrat poteka v zelo utesnjem okolju ali v zelo mrzlih ali mokrih razmerah. Pogoste so tudi dihalne težave, ki jih lahko povzroči vdihavanje prahu in hlapov. Pri vzdrževalcih objektov je, na primer, mogoče ugotoviti višje stopnje obolevnosti in/ali umrljivosti, povezane z izpostavljenostjo azbestu. Zaradi izpostavljenosti nevarnim snovem se lahko pojavi dermatitis.

NEUSTREZNO VZDRŽEVANJE – KEMIJSKA INDUSTRIJA

Aprila 2003 so v eksploziji plinske peči v kemijski tovarni za proizvodnjo melamina izgubili življenje trije vzdrževalci. Nezgoda pri delu se je zgodila v tovarni DSM v Geleenu v nizozemski pokrajini Limburg.

Gorivo za plinsko peč so bili ostanki plinov iz sosednjih tovarn, ki jih je bilo treba pred uporabo filtrirati. Filtre je bilo treba redno čistiti, kar je zahtevalo zaustavitev obrata in njegov poznejši ponovni zagon. Vendar je ponovni zagon lahko dolgotrajen proces, zato so se delavci odločili za krajši postopek, zaradi česar je nastala vnetljiva mešanica plina in zraka, ki je bila neposredni vzrok za eksplozijo.

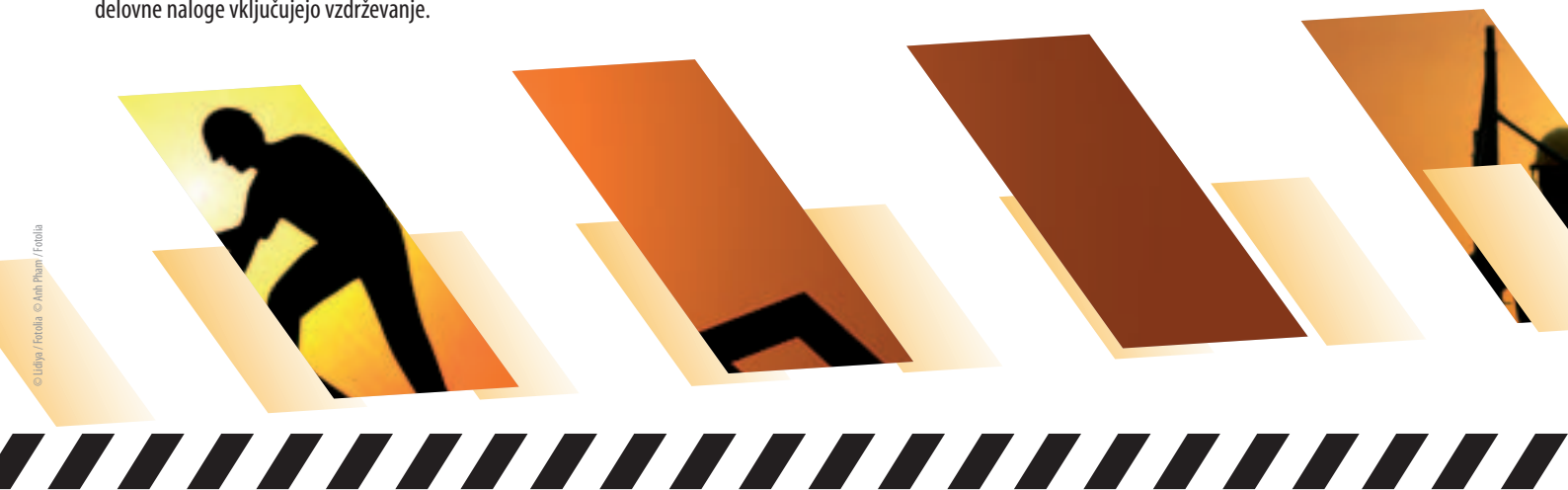
V preiskavi je bilo ugotovljeno, da je bil temeljni vzrok v praksi podjetja, ki je delavcem dopuščalo, da se sami odločajo o skrajševanju dogovorjenih postopkov.

Tveganja, povezana z vzdrževanjem, ne ogrožajo samo vzdrževalcev. Nepravilno vzdrževanje (na primer uporaba napačnih delov za zamenjavo ali popravilo) lahko vodi do resnih nezgod pri delu, ki prizadenejo delavce in druge osebe, ki se nahajajo v bližini delovnega mesta.

Zato je ključnega pomena, da se pri izvajanju vzdrževalnih del upoštevajo pravila varnosti in zdravja pri delu. To je razlog, zaradi katerega Agencija javno objavlja svoje nasvete za varnost pri vzdrževalnih delih in organizira vseevropsko kampanjo za zdravo delovno okolje 2010–2011.

Čigava skrb je vzdrževanje?

Vzdrževanje je dejavnost, ki je prisotna povsod. Vpliva na vsa delovna mesta v vseh gospodarskih dejavnostih ter na vse zaposlene na vseh ravneh. Vzdrževanje se torej ne nanaša samo na delavce, katerih delovne naloge vključujejo vzdrževanje.

ZAKAJ JE TREBA IZVAJATI VZDRŽEVALNA DELA?

ZAKAJ JE TREBA IZVAJATI VZDRŽEVALNA DELA?

V Evropi je vzdrževanje delovnih mest predvsem zakonska obveznost. Od leta 1989 je bilo sprejetih več evropskih direktiv, s katerimi je bil določen splošni okvir minimalnih zahtev za zaščito delavcev.

Te direktive veljajo tudi za vzdrževalna dela. Prva in najpomembnejša med njimi je okvirna direktiva, ki delodajalce zavezuje, da ocenijo tveganje.

NEKATERE DIREKTIVE, KI SO RELEVANTNE Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI PRI VZDRŽEVALNIH DELIH:

- Direktiva 89/391/EGS (okvirna direktiva) določa splošna načela o zaščiti delavcev pred nezagodami pri delu in poklicnimi boleznimi;
- Direktiva 89/654/EGS vključuje minimalne zahteve za varnost in zdravje na delovnem mestu;
- Direktiva 89/655/EGS opredeljuje minimalne varnostne in zdravstvene zahteve za uporabo delovne opreme;
- Direktiva 89/656/EGS vključuje minimalne zdravstvene in varnostne zahteve glede uporabe osebne varovalne opreme na delovnem mestu;
- Direktiva 92/57/EGS o izvajanju minimalnih varnostnih in zdravstvenih zahtev na začasnih ali premičnih gradbiščih;
- Direktiva 98/24/ES opredeljuje zagotavljanje varnosti pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim dejavnikom;
- Direktiva 83/477/EGS obravnava varovanje delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu;
- Direktiva 2006/42/ES vključuje bistvene zdravstvene in varnostne zahteve v zvezi z načrtovanjem in izdelavo strojev (priloga določa varnostne in zdravstvene zahteve, povezane z načrtovanjem in izdelavo strojev).

Več informacij o evropski zakonodaji, ki ureja področje vzdrževanja, je objavljeno na:

<http://osha.europa.eu/legislation>

Delodajalci imajo moralno dolžnost, da delavcem zagotovijo ustrezno raven varnosti in zdravja pri delu. Ne smejo si prizadevati zgolj za izpolnitev dolžnosti, ki so predpisane z zakoni, ampak morajo dajati zgled in dokazati, da so zavezani varnosti in zdravju pri delu.

Tudi v finančnem smislu je neustrezno vzdrževanje izjemno drago, saj lahko povzroči izgubo dohodka, kazni, stroške pravnih postopkov, padec produktivnosti v podjetju in zmanjšanje poslovnega ugleda.

Varno vzdrževanje je v interesu delodajalcev. Učinkovito upravljanje varnosti in zdravja pri delu je dobro za posel in je značilno za uspešne organizacije. V primeru vzdrževanja obstaja povezava tudi med učinkovitim upravljanjem varnosti in zdravja pri delu ter postopki za zagotavljanje kakovosti – na dobro vzdrževanem stroju bodo bolj verjetno in dosledno nastajali dobri proizvodi.

PRAVILNO IZVAJANJE VZDRŽEVALNIH DEL

PRAVILNO IZVAJANJE VZDRŽEVALNIH DEL

Splošna načela

Proces vzdrževanja je bistven za dobro delovno prakso, ki upošteva vse vidike varnosti in zdravja pri delu. Čeprav se posamezne podrobnosti razlikujejo med gospodarskimi dejavnostmi (na primer glede na posamezne vrste strojev, ki se uporabljajo), obstajajo splošna načela pravilnega vzdrževanja, ki veljajo za najrazličnejša delovna okolja v Evropi.

Ta splošna načela vključujejo zahtevo, naj se vzdrževanje začne z dobrim načrtovanjem, ki vključuje varnostne in zdravstvene vidike, ter upošteva strukturiran pristop na podlagi ocene tveganja, pri čemer je poskrbljeno za jasno določene vloge in odgovornosti vzdrževalcev, jasne smernice, ki jih je

treba upoštevati, ustrezno usposabljanje in opremo ter redna preverjanja za zagotovitev, da se delo opravlja pravilno in da se niso pojavila nova tveganja. Bistveno je, da se vzdrževanje obravnava kot proces, ki ga je treba upravljati sistematično.

Evropska delovna mesta potrebujejo celosten pristop k vzdrževanju, ki temelji na oceni tveganja ter pri katerem se v vsaki fazi procesa vzdrževanja upoštevajo varnostni in zdravstveni vidiki. V ta proces je treba neposredno vključiti tudi delavce. Kampanja za zdravo delovno okolje delodajalce spodbuja, naj uporabljajo ta celostni pristop.

ZMANJŠANJE TVEGANJA PRI VIRU V DEJAVNOSTI PREVOZA: NEDTRAIN

Osrednja dejavnost podjetja NedTrain (s sedežem na Nizozemskem) je vzdrževanje vlakov. Podjetje NedTrain je pred kratkim sodelovalo v pilotnem projektu za načrtovanje delavnice, v kateri se opravljajo vzdrževalna dela na hitrih vlakih. Projekt je vključeval več inovacij, vključno z uvedbo robota za avtomatsko dvigovanje, zaradi katerega mehanikom ni več treba dvigovati težkih bremen, in sistemom, ki vlaku prepreči vstop v delavnico, ko se servisira drug vlak.

Ta pilotni projekt je dokazal, da je mogoče s sodelovanjem delavcev in drugih zainteresiranih skupin v fazi načrtovanja zmanjšati tveganja za varnost in zdravje med procesom vzdrževanja.

Javna naročila opreme

Načrtovanje se lahko začne celo pri projektiranju delovne opreme. Doseči je treba, da dobavitelj ali proizvajalec opreme predloži vse informacije, potrebne za njeno varno vzdrževanje.

Organizacije morajo vzpostaviti postopke javnega naročanja, s katerimi si bodo zagotovile orodje in osebno varovalno opremo, potrebno za varno vzdrževanje. Na primer, začasno razsvetljavo je morda treba zaščititi pred eksplozijami ali zagotoviti varovalno opremo za zaščito dihal, ki se bo uporabljala v postopku čiščenja filtrov.

Organizacije morajo pri javnih naročilih za nove stroje ali poslopja razmisliti, kako enostavno bo izvajanje vzdrževalnih del. Zaradi vzdrževalnih del se lahko delavci znajdejo v potencialno nevarnih razmerah, vendar je tveganje mogoče zmanjšati z ustreznim načrtovanjem delovne opreme.

USTREZNO VZDRŽEVANJE V DEJAVNOSTI ENERGETIKE: NOK

Leta 2007 je podjetje za oskrbo z električno energijo NOK (s sedežem v Švici) uvedlo nov sistem HighStep za izboljšanje varnosti vzdrževalcev, ki se vzpenjajo na stebre in visoke stavbe. V sistemu se uporablja nosilna tračnica, trajno nameščena na strukturah, ki jih je treba doseči med vzdrževanjem.

Podjetje NOK pričakuje, da se bo število nezgod in poškodb, povezanih z vzpenjanjem na drogove in stebre, zmanjšalo na nič.

Sistem je obenem stroškovno učinkovit, saj delavcem omogoča hitrejše vzpenjanje, pri katerem porabijo manj energije.

Zunanji izvajalci vzdrževanja in sklepanje pogodb s podizvajalci

Strukturirani pristop je treba uporabljati tudi v primeru, ko organizacije najamejo za izvajanje vzdrževalnih del zunanje izvajalce. Organizacije morajo zagotoviti, da se dela opravljajo varno in natančno. Velike organizacije lahko vplivajo na standarde izvajalcev z vključevanjem varnosti in zdravja pri delu v javna naročila in pogodbe.

Na voljo so primeri dobre prakse, ki kažejo možnosti za take ukrepe in vključujejo „sheme dobrih sosedov“ ter „varnostna dovoljenja“. Organizacije morajo upoštevati vse kulturne in jezikovne razlike med njimi in njihovimi zunanjimi izvajalci, ki bi lahko oteževale zagotavljanje ustrezne varnosti.

PET OSNOVNIH PRAVIL za varno vzdrževanje

Agencija spodbuja strukturiran pristop k varnemu vzdrževanju, pri čemer je treba na delovnih mestih v vseh gospodarskih dejavnostih upoštevati ***pet osnovnih pravil***.

PET OSNOVNIH PRAVIL ZA VARNO VZDRŽEVANJE:

- ***načrtovanje,***
- ***delo v varnem okolju,***
- ***uporaba ustrezne opreme,***
- ***upoštevanje varnih delovnih praks, razvitih v fazi načrtovanja,***
- ***končno preverjanje.***

1. NAČRTOVANJE

Vzdrževanje se mora začeti z ustreznim načrtovanjem. Delodajalci morajo izvesti oceno tveganja vzdrževalnih del, ki jih predlagajo, pri čemer morajo v postopek vključiti delavce. Med drugim morajo upoštevati:

- obseg nalog, ki jih je treba opraviti in vpliv teh nalog na druge delavce ter aktivnosti na delovnem mestu;
- ustrezno oceno tveganja, ki jo je treba predhodno izvesti; opredeliti je treba morebitne nevarnosti (kot so nevarne snovi, zaprti prostori, gibljivi deli strojev, prah v zraku) in razviti ukrepe za odpravljanje ali zmanjšanje s tem povezanih tveganj;

- kaj je potrebno za izvajanje vzdrževalnih del, kdo bo vključen, kakšne bodo njihove vloge in odgovornosti, katero orodje bodo uporabljali in katero osebno varovalno opremo bodo morda potrebovali;
- čas in sredstva, potrebna za izvedbo vzdrževalnih del;
- sporazumevanje med vzdrževalci, proizvodnimi delavci in drugimi vpletenimi osebami.

Posebej pomemben del faze načrtovanja je usposabljanje delavcev, ki izvajajo vzdrževalna dela ter tistih, ki delajo v njihovi bližini. Zadolžitve vzdrževalcev, vključno s pregledovanjem in preizkušanjem, so ključnega pomena za varnost. Ker je večina delavcev vključena v katero izmed faz vzdrževanja, se lahko nezgode pri delu dogajajo, če delavci poskušajo opraviti naloge, za izvajanje katerih nimajo pooblastil ali izkušenj.

Delodajalci morajo zagotoviti, da imajo delavci znanje in veščine, zahtevane za opravljanje potrebnih nalog, da so obveščeni o varnih delovnih postopkih in da vedo, kaj storiti, ko razmere presegajo njihovo znanje. Delodajalci morajo natančno razmisliti o „hierarhiji poveljevanja“ med osebami, ki sodelujejo pri izvajanju vzdrževalnih del, in o postopkih, ki se bodo uporabljali med izvajanjem vzdrževanja, vključno s poročanjem v primeru težav. To je še zlasti pomembno, če vzdrževalna dela opravljajo podizvajalci.

Posvetovanje z delavci in njihovo stalno obveščanje je ključno za načrtovanje vzdrževanja. Ne le, da morajo biti delavci, ki izvajajo vzdrževalna dela, obveščeni o rezultatih začetne ocene tveganja, ampak morajo biti vključeni v sam postopek ocenjevanja. Ker dobro poznajo delovno okolje, so pogosto najprimernejši za opredelitev nevarnosti in najučinkovitejših načinov za njihovo obvladovanje. Sodelovanje delavcev v postopku načrtovanja povečuje tako varnost izvajanja vzdrževalnih del kot tudi njihovo kakovost.

NACRTOVANJE DELO UPORABA USTREZNE OPREME KONČNO PREVERJANJE

2. DELO V VARNEM OKOLJU

Postopke, opredeljene v fazi načrtovanja, je treba tudi dejansko izvesti. Delovni prostor je treba zavarovati in preprečiti nepooblaščen dostop, na primer z uporabo ograj in znakov.

Prav tako mora biti prostor čist in zavarovan, naprave morajo biti izklopljene, gibljivi deli strojev morajo biti pričvrščeni, nameščeno mora biti začasno prezračevanje, določeni morajo biti varnostni prehodi, skozi katere lahko delavci vstopajo v delovni prostor in izstopajo iz njega. Na stroje je treba pritrditi opozorilne liste, na katerih so navedeni datum in čas izklopa ter ime osebe, ki je pooblaščen za ponovni zagon. Tak pristop onemogoča, da bi varnost delavca, ki na stroju opravlja vzdrževalna dela, ogrozil drug delavec, ki bi ta stroj po pomoti zagnal.

Če je to mogoče, je treba oblikovati varovala, ki bi omogočila manjša vzdrževalna dela na strojih, ne da bi bilo treba odstraniti zaščito. Če je treba varovalo odstraniti ali deaktivirati, je treba uporabiti postopke za izklop. Izvajalce vzdrževanja in delavce je treba poučiti, kako in v kakšnih okoliščinah se lahko odstranijo varovala.

3. UPORABA USTREZNE OPREME

Delavci, ki opravljajo vzdrževalna dela, morajo imeti ustrezna orodja in opremo, ki se lahko razlikuje od običajno uporabljene. Ker lahko delajo tudi na območjih, ki niso namenjena za delo ljudi, in so lahko izpostavljeni različnim nevarnostim, morajo imeti tudi ustrezno osebno varovalno opremo.

Delavci, ki čistijo ali menjujejo filtre na odzračevalnih sistemih, so na primer lahko izpostavljeni koncentracijam prahu, ki so veliko višje od običajnih. Poskrbeti je treba tudi za varen dostop do filtrov, ki so pogosto nameščeni na strehi. Zagotoviti je treba orodje in osebno varovalno opremo, potrebno za tovrstno delo (skupaj z navodili za njihovo uporabo, če je to potrebno). Seveda pa morajo delavci orodje in opremo uporabljati.

2 V VARNEM OKOLJU

UPOŠTEVANJE VARNIH DELOVNIH PRAKS

INJE

RAZVITIH V FAZI NAČRTOVANJA

4. UPOŠTEVANJE VARNIH DELOVNIH PRAKS, RAZVITIH V FAZI NAČRTOVANJA

Vzdrževalna dela pogosto potekajo pod časovnim pritiskom – na primer, ko se zaradi okvare zaustavi proizvodnja.

Tudi v primeru, ko je na voljo malo časa, je treba slediti delovnemu načrtu. Bližnjice so lahko zelo drage, saj lahko povzročijo nezgode pri delu, poškodbe ali materialno škodo. Če se zgodi kaj nepričakovanega, je morda treba obvestiti nadzornike in/ali se posvetovati z drugimi strokovnjaki. Zavedati se je treba, da vzdrževalec lahko povzroči z izvajanjem del, ki presegajo njegovo znanje in usposobljenost, zelo resno nezgodo pri delu.

5. KONČNO PREVERJANJE

Proces vzdrževanja se mora končati s preverjanjem, s katerim se zagotavlja, da je bila naloga dejansko dokončana, da je vzdrževani predmet varen in da je bil odstranjen ves odpadni material, ki je nastal med vzdrževanjem. Po končanem preverjanju in razglasitvi predmeta za varnega se lahko naloga razglasi za končano, o čemer se obvestijo nadzorniki in drugi delavci. Nazadnje je treba izpolniti poročilo, v katerem se opiše opravljeno delo, navede pripombe o morebitnih nastalih težavah in predlaga izboljšave. O tem bi bilo najbolje razpravljati tudi na sestanku zaposlenih, kjer lahko delavci, ki so sodelovali v postopku vzdrževanja, in tisti, ki so delali v njihovi bližini, podajo pripombe glede načina izvajanja vzdrževalnih del in predlagajo primerne rešitve za izboljšanje postopka.

USTREZNO VZDRŽEVANJE V KEMIJSKI INDUSTRIJI: BASF

Kadar se vzdrževalna dela izvajajo v obratih in na ceveh, ki vsebujejo nevarne snovi, s tehničnimi ukrepi ni mogoče v celoti preprečiti tveganja za stik s temi snovmi. Vedno obstajajo mesta, kjer je mogoče najti ostanke kemikalij. V obratu podjetja BASF v Ludwigshafnu v Nemčiji se 225 proizvodnih enot napaja s tekočimi in plinskimi kemikalijami prek več kot 2 000 km cevi. Podjetje

je uvedlo več varnostnih ukrepov, vključno z natančno opredeljenim delovnim procesom, ki vključuje vse korake pri vzdrževalnih delih od ocene tveganja pred začetkom del do ponovne namestitve cevi na koncu. Poleg tega uprava podjetja dejavno podpira usposabljanje zaposlenih in pogodbenih delavcev ter spodbuja močno kulturo varnosti.

Na podlagi teh ukrepov se je število prijavljenih nezgod pri vzdrževalnih delih zaradi izpostavljenosti nevarnim snovem od leta 2003 zmanjšalo, pa tudi na splošno je število nezgod pri delu veliko nižje od povprečja v panogi.

O KAMPANJI

Kampanja za zdravo delovno okolje 2010–2011, ki jo Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu organizira skupaj s svojimi partnerji v 27 državah članicah EU, je podlaga za številne različne aktivnosti na nacionalni in evropski ravni, ki spodbujajo varnost pri vzdrževalnih delih.

Kampanjo podpirajo špansko in belgijsko predsedstvo Sveta EU v letu 2010 ter madžarsko in poljsko predsedstvo v letu 2011, Evropski parlament, Evropska komisija in evropski socialni partnerji.

Kampanja vključuje več kot 30 držav, vključno z državami članicami EU. Pristop, ki ga spodbuja, temelji na sodelovanju delodajalcev, delavcev in njihovih predstavnikov.

NACIONALNI DOGODKI V OKVIRU KAMPANJE

Dogodki, ki so bili za kampanje Agencije organizirani na nacionalni ravni, vključujejo:

- *natečaj za oblikovanje plakatov na temo varnosti in zdravja pri delu, namenjen študentom umetnosti (Varšava, Poljska);*
- *razstavo na letališču Leonardo da Vinci, Fiumicino, namenjeno spodbujanju kulture varnosti med letališkimi delavci in potniki (Rim, Italija);*
- *seminar za majhna in srednje velika podjetja, na katerem so se obravnavala vprašanja varnosti in zdravja pri delu, ki so zanje še posebej pomembna (Vilna, Litva).*

Cilji kampanje

Glavni cilji kampanje za varnost pri vzdrževalnih delih so:

- ozaveščanje o pomembnosti vzdrževalnih del za varnost in zdravje delavcev, tveganjih, povezanih z vzdrževanjem, in potrebi po varnem vzdrževanju;
- ozaveščanje o zakonskih in drugih dolžnostih delodajalcev za zagotovitev varnosti pri vzdrževalnih delih ter poslovnih razlogih za to;
- spodbujanje enostavnega, strukturiranega pristopa k upravljanju varnosti in zdravja pri vzdrževalnih delih na podlagi ustrezne ocene tveganja („pet osnovnih pravil za varno vzdrževanje“).

Končni cilj pa je seveda prispevati k zmanjšanju števila ljudi, ki se poškodujejo ali zbolijo zaradi neustreznega ali nezadostnega vzdrževanja – zdaj in v prihodnosti.

Pomembni datumi

Začetek kampanje: 28. april 2010, svetovni dan varnosti in zdravja pri delu.

- Evropski teden varnosti in zdravja pri delu: oktober 2010
- Prireditev ob podelitvi priznanj za dobro prakso: april 2011
- Evropski teden varnosti in zdravja pri delu: oktober 2011
- Prireditev ob zaključku kampanje: november 2011

Veliko dogodkov v okviru kampanje je osredotočenih na evropska tedna varnosti in zdravja pri delu, ki bosta potekala oktobra 2010 in 2011. Evropski teden, ki se izvaja od leta 2000, je letni sklop prireditev za spodbujanje večje varnosti in zdravja na delovnem mestu. Teden je namenjen ozaveščanju, obveščanju, razvoju in zagotavljanju dostopa do sredstev, spodbujanju aktivnosti, ki pozitivno vplivajo na delovno okolje, ter prepoznavanju dobre prakse.

Agencija v okviru kampanje organizira podelitev evropskih priznanj za dobro prakso na področju varnosti in zdravja pri delu. Priznanja za dobro prakso bodo prejele tiste organizacije, ki so našle inovativne načine, kako vzdrževalna dela integrirati v redni postopek upravljanja delovnega mesta. Evropski zmagovalci bodo izbrani v dveh kategorijah: organizacije z 99 ali manj delavci in organizacije s 100 ali več delavci.

PRIZNANJA ZA DOBRO PRAKSO

Med številnimi prejemniki nedavnih priznanj za dobro prakso so tudi:

- *švedski koncertni prostor, v katerem so uporabili inovativne načine za ohranjanje jakosti zvoka na varni ravni, ne da bi to zmanjšalo kakovost glasbe;*
- *češki proizvajalec avtomobilov, ki je vzpostavil nove standarde za opredeljevanje tveganj na svojih linijah za sestavljanje avtomobilov;*
- *danski dom za starejše, kjer so odkrili nove načine za zmanjšanje fizične in duševne obremenitve svojih zaposlenih.*

KAKO LAHKO SODELUJETE

KAKO LAHKO SODELUJETE

Kako deluje kampanja?

Uspeh kampanj Agencije je odvisen od dejavne podpore in sodelovanja številnih različnih zainteresiranih skupin in partnerjev kampanje. Ne moremo delovati sami. Če želimo doseči 220 milijonov delavcev v EU, potrebujemo podjetja in organizacije, ki bodo svojim dobaviteljem, pogodbenim izvajalcem

in sosedom prenašala ključna sporočila kampanje ter jih spodbujala k sodelovanju v njej. Predvsem velike organizacije imajo interes pomagati manjšim v svojih dobavnih verigah ter sodelovati z njimi z izmenjavo izkušenj in strokovnega znanja.

AKTIVNOSTI PARTNERJEV

Dogodki, ki so jih organizirali naši partnerji v nedavnih kampanjah, vključujejo:

- zagotavljanje mentorstva lokalnim majhnim in srednje velikim podjetjem pri reševanju vprašanj varnosti in zdravja pri delu ter vključevanje pogodbenih podizvajalcev v usposabljanje za varno delo;
- predstavitve varnosti pri delu v lokalnih šolah;
- oglasne table in predstavitveni plazma zasloni za promocijo kampanje;
- nagradne križanke in uganke o varnosti pri delu;
- „nagrade oscar za varnost na delovnem mestu“ za delavce, ki so izkazali izjemno zavezanost varnosti in zdravju na delovnem mestu.

Kdo lahko sodeluje?

V kampanji lahko sodelujejo vse organizacije in posamezniki na lokalni, nacionalni in evropski ravni, vključno z:

- delodajalci v javnem in zasebnem sektorju, skupaj z majhnimi in srednje velikimi podjetji;
- vodilnimi delavci, nadzorniki in delavci;
- sindikati in delavskimi zaupniki za varnost in zdravje pri delu;
- organizacijami delodajalcev;
- poklicnimi združenji;
- varnostnimi in zdravstvenimi ustanovami;
- strokovnjaki in zaposlenimi na področju varnosti in zdravja pri delu;
- ponudniki usposabljanj, organizacijami in organi s področja izobraževanja;
- regionalnimi in lokalnimi preventivnimi ter zavarovalnimi službami na področju varnosti in zdravja pri delu.

Kako nam lahko pomagata? Načini sodelovanja

Pomagate nam lahko z ozaveščanjem o pomembnosti vzdrževalnih del in promocijo kampanje za zdravo delovno okolje. Sodelujete lahko na več načinov, med katerimi je tudi brezplačni prenos informativnega gradiva o kampanji s spletne strani Agencije ter uporaba tega gradiva pri usposabljanju in informativnih dogodkih.

Prav tako lahko:

- svojim povezanim organizacijam in partnerjem v mreži posredujete informacije, gradivo o kampanji in sporočila za javnost ter novice;
- promovirate priznanja za dobro prakso in spodbujate kandidature med organizacijami, s katerimi sodelujete;
- na svoji spletni strani objavite povezavo do spletne strani kampanje;
- o kampanji razpravljate na svojih sejah;
- razobesite plakate, prikažete predstavitev PowerPoint ali animirane filme NAPO, ki jih Agencija zagotavlja brezplačno;
- na obisk povabite govornika Agencije ali Agencijo zaprosite za imena ekspertov.

Organizirate lahko tudi lastne aktivnosti – na primer usposabljanje, konference ali delavnice o vzdrževanju, filmske, video in multimedijske informacijske projekte, natečaje za plakate ali kvize, razstave in odprte dneve, predstavitve varnostnih postopkov, sheme predlogov, oglasne kampanje, sheme „dobrih sosedov“, ki vključujejo velike in majhne delodajalce, ali tiskovne konference in medijske aktivnosti.

Sodelujete lahko tudi pri podeljevanju priznanj za dobro prakso, s katerimi se nagrajujejo različno velike organizacije, v katerih so odkrili inovativne načine za spodbujanje varnosti pri vzdrževalnih delih.

Če vaša organizacija želi načrtovati lastne dejavnosti za evropski teden ali na splošno med kampanjo, vam pri tem lahko pomagamo. Na naši spletni strani lahko najdete primere dobre prakse, namige za organizacijo in upravljanje dogodkov ter forume za izmenjavo zamisli, povratne informacije in podatke o aktivnostih drugih.

Če bi želeli sodelovati v kampanji, stopite v stik z vašo nacionalno informacijsko točko (informacijske točke so običajno organi, odgovorni za varnost in zdravje pri delu v posamezni državi članici EU). http://osha.europa.eu/en/about/organisation/focal_points

Tvegano vzdrževanje

🔗 Kako vam lahko pomagamo? Priznanje in partnerji kampanje

V zameno za sodelovanje v kampanji vam zagotavljamo, da boste prepoznavni kot organizacija, zavezana varnosti in zdravju pri delu.

S preprostim spletnim vprašalnikom lahko Agencijo obvestite, v katere aktivnosti je bila vključena vaša organizacija, na podlagi česar se lahko vaše sodelovanje prizna s potrdilom o sodelovanju, izdanim na vaše ime, ki ga lahko prenesete s spletne strani ter natisnete in razstavite, ter spletno reklamno pasico za vašo spletno stran.

Za organizacije, ki delujejo na mednarodni ravni in se želijo konkretno vključiti v kampanjo, obstaja možnost, da postanejo uradni partnerji kampanje.

Status partnerske organizacije prinaša več koristi, vključno z:

- javno objavo v posebnem oddelku spletne strani kampanje, kjer so vidno prikazani vaš logotip in kontaktni podatki, podatki o aktivnostih, v katere ste bili vključeni, ter povezave na vašo spletno stran;
- javno objavo dogodkov, ki ste jih organizirali, v „koledarju dogodkov v okviru kampanje“ na spletni strani kampanje;
- izjavo člana vodilnega osebja iz vaše organizacije, katerega ime je zapisano na spletni strani kampanje skupaj z njegovo fotografijo;

- priložnostjo za promocijo ustreznih spletnih sporočil za javnost, poročil in aktivnosti prek oddelka Novice na spletni strani kampanje za zdravo delovno okolje ali prek elektronskih obvestil OSHmail, na katere je naročeno več kot 43 000 oseb;
- promocijo s strani Agencije: kadar Agencija oglašuje kampanjo za zdravo delovno okolje na ravni EU (na primer pri evropskih zainteresiranih skupinah, socialnih partnerjih, Evropskem parlamentu in Evropski komisiji ter na dogodkih v okviru predsedovanja EU ali na podelitvi priznanj za dobro prakso) ali v medijih, bo Agencija javno navedla imena uradnih partnerjev kampanje.

VIRI KAMPANJE

Za prenos s spletne strani kampanje za zdravo delovno okolje je na voljo veliko različnega gradiva o kampanji:
hw.osha.europa.eu

To gradivo vključuje:

- informativne biltene „Facts“,
- predstavitve PowerPoint,
- plakate in letake,
- študije primerov dobre prakse,
- zamisli za organizacijo vaših aktivnosti v okviru kampanje in informacije o aktivnostih drugih,
- novice o dogodkih v okviru kampanje,
- animacije s priljubljenim risanim junakom Napom,
- povezave na podobne strani.

To gradivo je na voljo v 22 uradnih jezikih EU. Organizacije ga lahko prosto uporabljajo ter posredujejo svojim članom in partnerjem.

Za več informacij o priznanjih za dobro prakso in drugih možnosti za sodelovanje v kampanji za zdravo delovno okolje se obrnite na nacionalno informacijsko točko Agencije v vaši državi:

http://osha.europa.eu/en/about/organisation/focal_points

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu spodbuja pretok in razvoj informacij o pomembnih temah varnosti in zdravja pri delu ter s tem prispeva k izboljševanju razmer na tem področju v Evropi. S povezovanjem predstavnikov vlad, organizacij delodajalcev, sindikatov ter vodilnih strokovnjakov na področju varnosti in zdravja pri delu iz vseh 27 držav članic EU, pa tudi širše, Agencija zagotavlja zanesljiv, uravnotežen in nepristranski vir informacij o varnosti in zdravju pri delu.

Evropska agencija
za varnost in zdravje
pri delu

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao – Španija

Tel. +34 944794360

Faks +34 944794383

E-naslov: information@osha.europa.eu

Veliko različnega gradiva o kampanji
je na voljo za prenos s spletne strani
kampanje za zdravo delovno okolje:

hw.osha.europa.eu

ISBN 978-929191296-4

